

Mere frisk græs, er godt for økonomien i økologiske besætninger

Frisk staldfodret græs kan være måden at opnå det på.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Der er mange penge at hente ved at gå fra en lav andel af frisk græs til en stor. Selv fra et rimeligt niveau på 6 FE til et højt niveau på 9,5 FE kan det medføre ca. 275 kr. pr. årsko ekstra på bundlinjen.

Fodring med frisk græs på foderbordet er ikke så udbredt herhjemme. Med stigende priser på proteinfoder vil en øget selvforsyning i højere grad kunne forbedre økonomien for nogle besætninger. Fodring med frisk græs på stald kan være en måde at øge bedriftens selvforsyningsgrad på. VFL har undersøgt hvad fodring med frisk græs på stald kan betyde på den økonomiske bundlinje hos en økologisk mælkeproducent, og hvornår det kan være en fordel for bedriften.

Køerne har en stor ædelyst, når det gælder frisk græs, også når det udfodres på foderbordet. Det friske græs, hvad enten det er afgræsset eller høstet og udfodret har et højere AAT-indhold end ensileret græs, og derfor kan det erstatte eventuelt indkøbt proteinfoder. Der er dog en stor variation i græssets indhold af energi og AAT-PBV henover sæsonen. I [kvæginfo 1957](#) er der foretaget ugentlige målinger, der viser hvor stor variationen kan se ud i løbet af et enkelt år. Det er derfor nødvendigt at følge godt op med hensyn til at tilpasse rationen i stalden alt efter græssets vækst og foderværdi.

Mere frisk græs godt for økonomien

Konklusionen er klar. Jo mere frisk græs foderplanerne består af, jo bedre økonomi. Bedriftens specifikke forudsætninger bestemmer om der er bedst økonomi ved øget afgræsning eller ved staldfodring med frisk græs.

Eksempel på økonomien i tre forskellige foderplaner baseret på græs

Som en start har vi kigget på tre forskellige foderplaner baseret på dyrkning af meget græs. Vi har opstillet flg. fodringsstrategier, hvor det økonomiske resultat er sammenlignet:

- Køerne er på græs 6 timer dagligt og er staldfodret med kløvergræsensilage
- Køerne er på græs 6 timer dagligt og er staldfodret med frisk græs
- Køerne er på græs i 10-14 timer dagligt og er staldfodret med kløvergræsensilage

Her har resultatet vist sig at fodringsstrategi c) med 9,5 FE afgræsning suppleret med 4,5 FE kløvergræsensilage giver et bedre økonomisk resultat på ca. 275 kr./årsko i forhold til fodringsstrategi a) med 6 FE afgræsning suppleret med 8 FE kløvergræsensilage.

Beregningsen med fodringsstrategi b) er baseret på 6 FE afgræsning suppleret med 7,1 FE staldfodret frisk græs i de første 120 dage, samt 4 FE staldfodret frisk græs i de sidste 50 dage af afgræsningssæsonen. Økonomien ved denne fodringsstrategi er ca. 250 kr./årsko bedre end fodringsstrategi a) med kløvergræsensilage.

At staldfodre med frisk græs er således et godt alternativ for de bedrifter der ikke har en optimal arrondering i forhold til bedriftens størrelse. Den økonomiske forskel mellem disse to alternativer afhænger af forskellige faktorer. Afstanden mellem mark og stald er en af de væsentligste. Læs mere om økonomien i forhold til at hente frisk græs over forskellige afstande i artikel [Hvor langt må du køre efter frisk græs?](#)

Eksempel på økonomien i tre forskellige foderplaner baseret på forskellige grovfoderemner og mængder frisk staldfodret græs

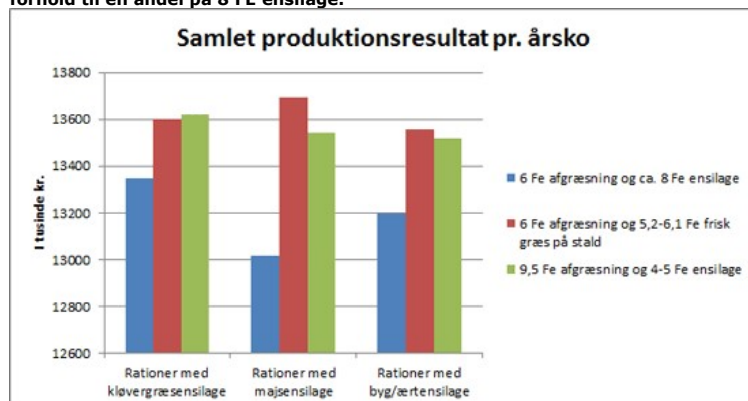
Vi har også regnet på tre forskellige foderstrategier baseret på forskellige grovfoderemner sammen med tildeling af staldfodret frisk græs. Enten kløvergræsensilage, majsensilage eller byg/ærthelsædsensilage. Her viser resultatet at der ikke er den store forskel om 6 FE afgræsning sammen med 5,7 FE til 7,1 FE frisk staldfodret græs kombineres enten med ensilage af kløvergræs, majs eller byg/ærthelsæd. Forskellen er indenfor 135 kr. pr. årsko.

Den store forskel skal findes når noget af ensilaget erstattes af enten afgræsning eller staldfodret frisk græs. Betydning i kr. pr årsko ligger fra 250 og op til 675 kr. pr. årsko.

De 9 forskellige foderstrategier

De tre forskellige grovfoderemner sammenholdt med de tre forskellige tildelinger af afgræsning/frisk græs på stald, giver 9 forskellige foderplaner som vi har beregnet bedriftsøkonomi på.

Grafen viser at andelen af mere frisk græs, både afgræsning og staldfodret, påvirker økonomien positivt i alle tre scenarier, set i forhold til en andel på 8 FE ensilage.

Konklusionen er at en større andel af frisk græs påvirker økonomien positivt. Forskellen mellem at hente 9,5 FE i afgræsning eller at tildele 5,2-6,1 FE i staldfodret frisk græs er i en størrelsesorden, hvor bedriftens specifikke forhold er klart mere betydende for resultatet. Det der er meget mere interessant er at de mælkeproducenter der henter 6 FE afgræsning og suppleret med større mængder ensilage på stald i alle tre foderstrategier er noget dårligere stillet end, når der benyttes store mængder frisk græs. Betydning i kr. pr årsko ligger fra 250 og op til 675 kr. pr. årsko.

Hvor meget afgræsning bruges i gennemsnit

En opgørelse fra kvægnogle besætningerne viser at økologiske mælkeproducenter i gennemsnit brugte 4,4 FE afgræsset græs i 2007 og 5,0 FE

afgræsset græs i 2009. Når gennemsnittet er på dette niveau er der nogle besætninger der har meget langt op til at benytte 9,5 FE i afgræsning, og disse bedrifter har herved en meget stor potentiel gevinst som bør undersøges via en bedriftsspecifik vurdering.

Til denne beregning har DLBR dansk Økologi udviklet et beregningsværktøj (GræsDetektiven) der giver en bedriftsspecifik konsekvensberegning af at gå fra en nu-situation til en foderplan med enten stor afgræsning eller fodring af frisk græs på stald.

Effektive køer på græs

Ved øget afgræsning er det vigtigt at køerne kun er ude på marken, når de har mulighed for at hente mange FE pr. time. Hvis der ikke er en ordentlig græsmængde og kvalitet, forringes økonomien ved at koen spilder sin tid ude på marken og jo flere timer koen er på græs, jo mere gødning falder der på marken. Gødningen udnyttes dårligt og græskvaliteten nedbringes med vraggræs i form af buskgræs.

Der er forskel på hvor aktive køerne græsser i løbet af døgnet. Køerne er mest aktivt græssende i tidsrummet mellem kl. 6 og 9 om morgenen og mellem kl. 18 og 22 om aftenen og det kan indgå i planlægningen.

I valget mellem øget afgræsning eller staldfodring med frisk græs, vil det, udover de bedriftsspecifikke forhold, også være et spørgsmål om, om man lader køerne foretage en del af arbejdet, eller man er indstillet på at kunne afsætte tid til dagligt at hente græsset ind maskinelt. Uanset hvilken model man vælger skal man være god til at styre og planlægge afgræsning og slæt, og således være parat til at foretage hyppige justeringer. Der er store udfordringer i at styre græssets højde på større arealer i løbet af sæsonen og få høstet på det rette tidspunkt, så mængde- og kvalitet kan gå op i en højere enhed. Samtidig skal tilskudsfoderet afbalanceres og det er en god idé at analysere græssets foderværdi løbende, så der kan justeres ind i forhold til græskvaliteten.

Forudsætninger

I beregningen af økonomien ved de 9 forskellige foderplaner har forudsætningen været en modeljendom med 150 køer af stor race med 1 opdræt pr. årsko. Der er regnet på 1,3 ha pr. årsko (195 hektar), hvilket er gennemsnittet for økologiske mælkeproducenter. Der er taget udgangspunkt i en beliggenhed med JB 1 og 3 grundet at 48 % af de danske økologiske malkekøer er placeret på denne jordtype. Foderplanerne er baseret på et ens energiindhold på 136 MJ/dag tilpasset til et ydelsesniveau på 9.200 kg EKM. Opdræt, goldkøer og slagtekalve er fodret ens i alle de forskellige beregninger. Mælkeprisen er baseret på aktuelt niveau den 30. nov. 2010 på 3,13 kr. pr. EKM. Kornprisen er ved salg 1,65 kr. pr. hkg. og ved køb 1,80 kr. pr. hkg. A- blanding er købt til en pris på 2,50 kr. pr. kg. og C-blanding til en pris på 3,55 kr. pr. kg.

Øvrige forudsætninger kan ses på nedenstående bilag.

- [Se de 9 foderplaner](#)
- [Se markkalkulerne](#)
- [Se markplanen for de 9 beregninger](#)
- [Se resultaterne for de 9 foderstrategier](#)

Konklusion

Mere frisk græs til økologiske køer giver en bedre økonomi. Om det skal være i form af øget afgræsning eller staldfodring med frisk græs bestemmes ud fra en bedriftsspecifik vurdering og konsekvensberegning.

Hvis bedriften har en dårlig arrondering således at køerne skal gå mere end f.eks. en km for at komme til det fjerneste hjørne, eller bedriften har fået en sådan størrelse at der, selv med en god arrondering, ikke ligger nok hektar inden for denne radius, kan frisk græs som staldfodring specielt være en vurdering værd.

Mere frisk græs end gennemsnittet blandt de økologiske besætninger kan betyde op til 675 kr. pr. årsko. Mere frisk græs er således et bedre alternativ end fodring med store mængder ensilage i de fleste tilfælde.